

METEŅI

ašā ziemas vidū — 45 dienas pēc Ziemassvētkiem svinēts Metenis, Vastlāvis, Lastavāgs, Aizgavēnis, Skuldurvakars, Ūļu vakars, Buduļ-diena jeb Pīrāgdiena. Visas Meteņu ieražas izriet no rūpēm par nākamā gada auglību līdz ar aizejošās ziemas pavadišanu. Meteņos norisinās spēkošanās kaimiņu starpā, vēlme pārspēt otru asprātībā un dažādās izdarībās, lai veiktos nākamā gada darbi un gads būtu ražīgāks par iepriekšējo.

Limbažos dara tā: Vastlāvī izvāra cūkas kājas, ieliek kulē un laižas no kalna ar ragaviņām. Nolaižas lejā, nokož no kājas, laižas otrreiz, nokož atkal, un tā brauc un tik ieēd. Pļaviņās Meteņa dienā skrien no kalniņa, lai vasarā neēd odi un lai aug gari lini. Kurš vairāk un tālāk noskrējis, tam garāki lini. Salacā Vastlāvjos jālēžājas, lai augtu garas kaņepes un lini, un lēžajoties jeb vizinoties jāapgāžas, lai būtu daudz linu gubu.

Bērniem Meteņi ir īpaši gaidīti, jo var vizināties ne vien no kalna. Pieaugušie ierīko īpašu ratu uz ledus — iesaldē ūdenī mietu, kam pierīko griežamo ratu rumbu ar kārti, kuras galā piesien ragaviņas. Vieni bērni sēžas iekšā, otri griež.

Vastlāvī iebraucami jaunie zirgi. Un, ja apkārtnē nav neviena kalna, tad ņem ciema kukuli, jūdz zirgu ragavās un brauc ciemos. Un, ja nav zirga, tad jādodas kājām. Jo tālāk ciemos, jo garāki lini un vairāk smalku palagu, galda drānu un kreklus. Meteņos notikusi arī tradicionālā kurmju dzīšana, lai tie vasarā nenāktu dārzus cilāt.

Svētku galds Meteņos ir bagāts ar gaļu, alu, miežu plāceņiem, pīrāgiem.

Ar Meteņdienas budējiem beidzas masku gājienu laiks, kas aizsācies Mārtiņos. Maskām ir atšķirīga āriene, bet viens uzdevums — ar dziesmām un dejām veicināt auglību, ar trokšņiem un maģiskām darbībām padzīt ļaunumu.

Pieejot pie jaunām mājām, pirmais budēļu darbs ir ar žagariem izbriest pa logu rūtīm, kas ir kā zīme, ka budēji klāt. Arī mājas ļaudis tiek izpērti, lai nākošo vasaru neēd odi un dunduri. Visus pa kārtai apdziedājuši, budēji dodas atkal uz citām mājām. Bet ja atrod laipnāku nama māti, kur budēļus vairāk pamielo, un dabū dažu cimdu vai zeķu pāri, tad nebeidz slavēt un tencināt.

Pie jautrākajām Meteņu izdarībām pieder meteņa, lietuvēna, ūļa vai žvīgura dzīšana. Bērnus iemāna lielā maisā vai arī liek tiem maisu turēt sev priekšā. Tad stāsta, ka Metenis dos viņiem šādas tādas mantas vai pat lies zeltu virsū. No iesākuma iemet arī pa kādai mantai, bet beigās, kad bērni gaida vēl, uzbrickā aukstu ūdeni vai sniegu.

Vastlāvī Lubānā nedrīkst ne adīt, ne šūt, lai nemilztu pirksti un kurmji neizraktu dārzus. Mālpieši Meteņos nemazgā drēbes, jo citādi tās nekad vairs baltas nevar dabūt. Tīrā Meteņa dienā ir stingri noliegts kaut ko vest no meža, lai neatvestu mājās čūskas un peles. Drīzāk vajag kaut ko no mājas izvest, piemēram, kūts mēslus, lai knišļi, mušas, peles un žurkas kūti nedzīvo.